

Ed.

240. Frumvarp

til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta koma í gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, snertandi hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum, að samningur sá, er undirritaður var í Stokkhólmi þann 6. febrúar 1931 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, snertandi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, skuli koma í gildi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildj.

Fylgiskjal.

SAMNINGUR.

Hans hátign konungur Íslands og Danmerkur, forseti lýðveldisins Finnlands, Hans hátign konungur Noregs og Hans hátign konungur Svíþjóðar, sem hafa orðið ásáttir um að gera samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, er hafi að geyma alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, hafa skipað umboðsmenn sína:

Hans hátign konungur Íslands og Danmerkur:

Sérlegan sendiherra sinn í Stokkhólmi og ráðherra með umboði Erik Julius Christian Scavenius;

Forseti lýðveldisins Finnlands:

Sérlegan sendiherra lýðveldisins í Stokkhólmi og ráðherra með umboði Rafael Waldemar Erich;

Hans hátign konungur Noregs:

Sérlegan sendiherra sinn í Stokkhólmi og ráðherra með umboði Johan Herman Wollebæk;

Hans hátign konungur Svíþjóðar:

Utanríkisráðherra sinn, hans hágöfgi Fredrik Ramel friherra.

Hafa þeir orðið ásáttir um eftirfarandi greinar, enda haft löglegt umboð til þess:

I. Hjúskapur.

1. gr.

Vilji ríkisborgari einhvers samningsríkjanna ganga í hjúskap fyrir vigslumanni einhvers hinna ríkjanna, skal dæma um rétt hans til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, enda hafi hann átt heimilisfesti í því ríki í síðastliðin tvö ár og eigi enn, en að öðrum kosti eftir lögum þess ríkis, sem hann á ríkisfesti í.

Eigi að beita lögum þess ríkis, sem hlutaðeigandi á ríkisfesti í, má sanna rétt hans til að ganga í hjúskap með vottorði frá yfirvöldum í því ríki.

2. gr.

Um lýsingu og vigslu gilda lög ríkis vigslumanns þess, er gengið er í hjúskapinn fyrir.

3. gr.

Um réttaráhrif hjúskapar milli þeirra, sem eiga ríkisfesti í einhverju samningsríkjanna, eða áttu hana, er þau gengu í hjúskapinn, skal, að því er snertir fjármál hjónanna, dæma eftir lögum þess af ríkjunum, er hjónin tóku sér heimilisfesti í, er þau gengu í hjúskapinn. Hafi hvorttveggja hjónanna síðar tekið sér heimilisfesti í einhverju hinna ríkjanna, skal beita lögum þess ríkis í stað hinna, enda sé eigi um að ræða áhrif löggernings, er fyrr var gerður.

Um heimild annarshvors hjóna til að ráða yfir fasteign eða yfir réttindum, sem sett eru á borð með þeim, skal, ef eignin er í einhverju af ríkjunum, jafnan dæma eftir lögum þess ríkis.

4. gr.

Kaupmálar milli þeirra, sem eiga ríkisfesti í samningsríkjunum, og áttu hana, er þau gengu í hjúskapinn, og sem þá tóku sér heimilisfesti í einhverju af ríkjunum, skulu metnir gildir, að því er form þeirra snertir, í sérhverju samningsríkjanna, ekki aðeins þegar laga þeirra hefir verið gætt, er samkvæmt 3. gr. ráða fjármálum hjónanna, heldur einnig er kaupmálinn fullnægir fyrirmælum um form í því ríki, er báðir aðilar eða annar þeirra á ríkisfesti í.

Sérhvert ríkjanna getur gert það að skilyrði fyrir gildi kaupmála gagnvart þriðja manni, að honum hafi verið þinglýst eða hann tilkynntur til dómstóls samkvæmt þeim lögum, er þar gilda.

5. gr.

Beiðni um slit á fjárfélagi hjóna, sem svo er ástætt um sem segir í 4. gr., skal úrskurða í því ríki, er hvorttveggja hjónanna á heimilisfesti í. Ef þau eiga heimilisfesti hvort í sínu ríki, skal beiðnina úrskurða í því ríki, er það hjóna á heimilisfesti í, sem kröfunni er beint gegn, eða eigi það heimilisfesti í Finnlandi, þá í ríki þeirra laga, er samkvæmt 3. gr. ráða fjármálum hjónanna.

6. gr.

Beri samkvæmt lögum einhvers þess ríkis, er hér ræðir um, að dæma um

réttaráhrif hjúskapar eftir hinni eldri hjúskaparlöggjöf, þá eiga 3.—5. gr. ekki við um þau hjónabönd.

7. gr.

Um skilnað hjóna, sem eiga ríkisfesti í samningsríkjunum, að borði og sæng eða um lögskilnað þeirra, skal úrskurða í því ríki, er hvorttveggja þeirra á heimilisfesti í, eða þar, sem þau síðast bæði áttu heimilisfesti samtímis, enda sé annað þeirra enn heimilisfast þar.

Verði málið eigi úrskurðað samkvæmt fyrstu málsgrein í neinu af ríkjunum, eða verði eigi úrskurðað, samkvæmt fyrstu málsgrein, um skilnað að borði og sæng eða lögskilnað að undangengnum skilnaði að borði og sæng milli hjóna, sem ekki eiga ríkisfesti í Finnlandi, má úrskurða málið í ríki, sem annaðhvort hjónanna á ríkisfesti í.

Lögskilnað að undangengnum skilnaði að borði og sæng má jafnan veita í ríki því, sem hvorttveggja hjónanna á ríkisfesti í.

8. gr.

Í sambandi við kröfu um skilnað að borði og sæng eða um lögskilnað getur sama yfirvald eða annað gert ákvarðanir um sambúðarslit um stundarsakir, um búskipti, skaðabótageiðslu, framfærsluskyldu og foreldravald.

Ágreining, er síðar ris um framfærsluskyldu og foreldravald, skal úrskurða í ríki því, sem það hjónanna, er kröfunni er beint gegn, á heimilisfesti í. Þetta gildir einnig að því er tekur til breytinga á ákvörðun, sem gerð hefir verið í einhverju af hinum ríkjunum. Séu lög þess ríkis, þar sem úrskurður gekk um skilnað að borði og sæng eða um lögskilnað, því til fyrirstöðu, að síðar sé ákveðið eða hækkað meðlag til maka, sem skilinn er að borði og sæng eða lögskilinn, verður eigi heldur tekin ákvörðun um það í hinum ríkjunum.

9. gr.

Við úrskurði þá, sem ræðir um í 7. og 8. gr., skal í hverju ríkjanna beita þeim lögum, sem þar gilda. Þó skal úrskurður um búskipti og um skaðabætur jafnan fara eftir lögum þeim, er ráða fjármálum hjónanna samkvæmt 3. gr. Skilnað að borði og sæng má eigi veita finnskum ríkisborgara nema hann eigi og hafi í síðastliðin tvö ár átt heimilisfesti í ríki því, þar sem skilnaðar er leitað.

Skilnaður að borði og sæng, sem veittur hefir verið í einhverju ríkjanna, veitir sama rétt til lögskilnaðar í hinum ríkjunum eins og hann hefði verið veittur þar.

10. gr.

Um úrskurð mála um ógildingu hjúskapar hjóna, sem eiga, eða áttu er þau gengi í hjúskapinn, ríkisfesti í samningsríkjunum, skal beita ákvæðum 7.—9. gr. eftir því, sem við á. Skilyrði ógildingarinnar skal þó meta eftir þeim lögum, sem ráða rétti sækjanda til að ganga í hjúskapinn, eða sé mál höfðað gegn hvorutveggja hjónanna, þá eftir öðrumhvorum þeim lögum, sem réðu rétti þeirra til að ganga í hjúskapinn.

II. Ættleiðing.

11. gr.

Vilji ríkisborgari einhvers samningsríkjanna, sem heimilisfesti á í einhverju þeirra, ættleiða mann, sem ríkisfesti á í einhverju ríkjanna, skal sækja um leyfi til þess í því ríki, er ættleiðandi á heimilisfesti í.

12. gr.

Við úrskurð slíkrar umsóknar skal í hverju ríkjanna beitt þeim lögum, sem þar gilda. Sé ættleiðingur yngri en 18 ára og eigi hann heimilisfesti í því ríki, sem hann á ríkisfesti í, má eigi veita leyfi til ættleiðingar hans í öðru ríki, fyrr en hlutaðeigandi yfirvöldum, sem eftirlit hafa með börnum í ríki því, sem hann á ríkisfesti í, hefir verið gefinn kostur á að láta í ljós álit sitt um málið.

13. gr.

Um slit ættleiðingar milli ríkisborgara samningsríkjanna, er stofnað hefir verið til í einhverju þeirra, skal útkljáð í því ríki, sem ættleiðandi á heimilisfesti í, eða eigi hann ekki heimilisfesti í neinu samningsríkjanna, þá í því ríki, sem ættleiðingur á heimilisfesti í.

Við úrslit þessa máls skal í hverju ríkinu beitt þeim lögum, sem þar gilda.

III. Lögráð.

14. gr.

Lögráð ólögráða ríkisborgara samningsríkjanna, er heimilisfesti eiga í einhverju hinna ríkjanna, heyra undir yfirvöldin í hinu síðarnefnda ríkinu, nema fæddur lögráðamaður eða skipaður fari þegar með lögráðin í einhverju hinna ríkjanna.

Sama gildir um sviptingu lögræðis og lögráð lögræðissviptra manna.

15. gr.

Skipa má lögráðamann til bráðabirgða og gera aðrar bráðabirgðaráðstafanir í hverju ríkjanna um sig.

16. gr.

Úrskurða skal málefni þau, sem ræðir um í 14. og 15. gr., í hverju ríki eftir þeim lögum, sem þar gilda.

17. gr.

Um áhrif ólögræðis í fjármálum og um heimildir lögráðamanns fer eftir lögum þess ríkis, þar sem með lögráðin er farið.

Ákvæði þetta gildir ekki um hæfi manna til að gangast undir vixil- eða checkskuldbindingar.

18. gr.

Með samkomulagi hlutaðeigandi ráðuneyta má flytja lögráð til einhvers hinna ríkjanna, ef hinn ólögráði maður hefir öðlazzt þar heimilisfesti eða það telst heppilegt af öðrum ástæðum.

19. gr.

Um afnám lögræðissviptingar, sem ákveðin hefir verið í einhverju samningsríkjanna, skal úrskurða í því ríki, þar sem með lögráðin er farið, ef hinn lögræðissvipti er ríkisborgari einhvers af samningsríkjunum.

Við úrskurðinn skal í hverju ríki beita lögum þeim, er þar gilda.

20. gr.

Verði ríkisborgari einhvers samningsríkisins sviptur lögræði í einhverju hinna ríkjanna, eða verði lögræðissvipting hans afnumin, þá skal tafarlaust tilkynna það hlutaðeiganda ráðuneyti þess ríkis, sem hann á ríkisfesti í.

21. gr.

Ákvæðum 17., 19. og 20. gr. skal beitt eftir því sem við á, er ríkisborgari einhvers samningsríkisins, er heimilisfesti á í Danmörku og eigi hefir áður verið sviptur lögræði í einhverju ríkjanna, er settur undir tilsjón (Lavværgemaal) í Danmörku.

Tilsjón þessi er því eigi til fyrirstöðu, að lögræðissvipting fari fram í einhverju hinna ríkjanna, er hlutaðeigandi tekur sér heimilisfesti í.

IV. Almenn ákvæði.

22. gr.

Úrskurðir umboðsstjórnar og aðfararhæfir dómsúrskurðir, er gengið hafa í einhverju ríkjanna samkvæmt 5., 7., 8., 10., 11., 13., 14., 15., 19. eða 21. gr., skulu gilda í hinum ríkjunum án sérstakrar staðfestingar og án rannsóknar á því, hvort úrskurðurinn sé réttur eða forsendur hans, þær er taka til heimilisfesti eða ríkisfesti í einhverju samningsríkjanna.

23. gr.

Samning þennan skal fullgilda og skal skipzt á fullgildingarskjölunum í Stokkhólmi eins fljótt og auðið er.

Samningurinn gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan á eftir afhendingu fullgildingarskjalanna.

Sérhvert ríkjanna getur sagt samningnum upp við hvert hinna með 6 mánaða fresti, þannig að hann gangi úr gildi 1. janúar eða 1. júlí.

Þessu til staðfestingar hafa umboðsmennirnir undirritað samning þennan og sett undir hann innsigli sín.

Gert í einu eintaki á íslenzku, dönsku, finnsku, norsku og sænsku, og að því er sænskuna snertir í tveimur textum, öðrum fyrir Finnland en öðrum fyrir Svíþjóð, í Stokkhólmi hinn 6. febrúar 1931.

Lokaákvæði.

Í sambandi við undirskriftina í dag undir samning þann milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, er hefir að geyma alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, hafa umboðsmenn samningsríkjanna gefið eftirfarandi yfirlýsingu:

Milli samningsríkjanna er samkomulag um:

- 1) að samningurinn skyldar eigi yfirvöld neins samningsríkjanna til að gefa þá í hjúskap, er sakir ófrávikjanlegs ákvæðis í löggjöf hlutaðeigandi ríkis mega eigi ganga í hjúskap vegna skyldleika eða mægða;
- 2) að sá, sem eigi hefir náð 21 árs aldri, en hefir fengið löggræði eftir finnskum lögum við það að ganga í hjúskap, eða eftir íslenskum lögum við skilnað að borði og sæng eða við hjúskaparslit, skuli eigi talinn ólöggráður vegna æsku, þótt hann taki sér heimilisfesti í öðru samningsríkjanna en annaðhvort Finnlandi eða Íslandi.

Greinargerð.

Allsherjarnefnd flytur frumvarp þetta að beiðni ríkisstjórnarinnar. — Fylgdu því svo hljóðandi athugasemdir:

„Í nokkur undanfarandi ár hafa sérfræðingar Norðurlanda á sviði sifjaréttarins undirbúið norræna samningsgerð um ýms atriði þessa réttar. Samningsgerðin er beint áframhald af starfsemi norrænu sifjamálanefndarinnar, er hafði, eins og kunnugt er, gert frumvörp að lögum þeim, er nú gilda á Norðurlöndum um aðalþætti sifjaréttarins (sbr. hérgildandi lög nr. 39, 27. júní 1921, um stofnun og slit hjúskapar; lög nr. 46, 27. júní 1921, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna; lög nr. 57 frá sama degi, um afstöðu foreldra til skilgetinna barna, lög nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna), en tilgangur samningsgerðarinnar er að setja í kerfi ákvæðin, er þessi samhljóða löggjöf Norðurlanda felur í sér að því er snertir innbyrðis viðskipti hinna sömu ríkja.

Íslandi var þegar á frumstigi samningsgerðarinnar boðið að taka þátt í umræðum um samninginn, en boði þessu var þá hafnað. Hinsvegar hefir ríkisstjórnin jafnan haft fregnir af starfsemi sérfræðinganeftdarinnar, og þegar þar að kom, að samningsfrumvarpið var tilbúið til undirskriftar, lét ríkisstjórnin útbúa íslenzkan texta að samningsgerðinni, er var felldur inn í frumvarpið, og það síðan undirritað, einnig af Íslands hálfu, þann 6. febrúar þ. á.

Þess skal hér getið, að ríkisstjórnin hefir leitað umsagnar lagadeildar háskólans um samningsuppkastið, og að lagadeildin hefir fyrir sitt leyti lagt til, að Ísland taki þátt í samningsgerðinni.

Að öðru leyti vísast til ákvæða samningsins“.